

РОЗДІЛ VII

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

УДК: 342.7

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2019-67-2-150-157>

Зозуля Євген Вікторович,
доктор юридичних наук, професор
(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Ріг)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8114-1133>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ СТОСОВНО ЗАХИСТУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ДИТИНИ

У статті висвітлено питання нормативно-правового та організаційного забезпечення діяльності підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України у сфері захисту та забезпечення прав дитини. Охарактеризовано складові системи національного законодавства в зазначеній сфері. Здійснено історико-правовий аналіз створення, формування структури, визначення завдань і компетенції підрозділів кримінальної міліції у справах дітей протягом 1995-2015 рр.

Розкрито структуру, основні завдання, нормативно-правове забезпечення системи органів Національної поліції, які здійснюють заходи щодо протидії насильству в сім'ї, зокрема й захисту та забезпечення прав дитини, а саме служби дільничних офіцерів поліції та Управління ювенальної превенції Національної поліції. Охарактеризовано окремі форми діяльності Управління ювенальної превенції Національної поліції стосовно запровадження національних та міжнародних проектів, направлених на захист дітей. Сформульовано низку пропозицій, направлених на вдосконалення нормативно-правового та організаційного забезпечення підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України.

Ключові слова: захист та забезпечення прав дитини; ювенальна превенція; Національна поліція; організаційно-правові засади.

Постановка проблеми. Забезпечення прав і основоположних свобод людини є однією з найактуальніших проблем державотворення сучасної України. Необхідно зазначити, що повага до прав людини починається зі ставлення суспільства до своїх дітей. Загальновідомим є твердження про те, що права людини починаються з прав дитини. У цьому контексті важливе місце в діяльності органів державної влади й управління, правоохоронних органів посідає захист та забезпечення прав дитини, специфіка якої обумовлюється особливостями вікового, фізичного та психічного стану дітей.

Ураховуючи євроінтеграційні прагнення України, визнаємо, що проблема захисту та забезпечення прав дитини є однією з найважливіших, адже ставлення до дітей, рівень їхньої безпеки та захищеності в державі, стан їхнього всебічного розвитку є одним із показників цивілізованості та гуманності суспільства. Разом з тим очевидним є те, що, незважаючи на певні зрушення, які відбулись у сфері захисту та гарантування прав дітей протягом останніх років, наявна в Україні система захисту цих прав не забезпечує повною мірою їхню реалізацію. Це зумовлює необхідність пошуку та створення нових механізмів реалізації державної політики щодо підтримки дітей.

Особливе місце в системі забезпечення, реалізації, охорони й захисту прав і свобод громадян, у тому числі дітей, посідають правоохоронні органи. У цій системі лише підрозділи Національної поліції мають право вживати заходів як щодо запобігання правопорушенням з боку дітей та стосовно їх, так і щодо захисту прав дитини, стосовно якої вчинено правопорушення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукове опрацювання проблем захисту прав дитини проводилося вченими різних галузей права. Значний внесок у дослідження теоретико-правових аспектів процесу становлення, розвитку та функціонування прав дитини здійснили українські науковці О. І. Анатолієва, С. П. Коталейчук, Н. М. Крестовська, С. В. Несинова, Н. М. Опольська, С. А. Саблук. Проблеми захисту прав неповнолітніх соціальними та правоохоронними органами досліджувалися в працях таких науковців, як Т. Ф. Алексеєнко, О. М. Бандурка, О. Б. Безпалько, К. Б. Левченко, Н. Ю. Максимова, К. Л. Цимбал та ін.

Водночас проблеми організаційно-правового забезпечення діяльності органів Національної поліції України стосовно захисту та забезпечення прав дитини в історико-правовому і загальнотеоретичному вимірі залишаються малодослідженими й потребують подальшого наукового аналізу.

Отже, **метою** нашого дослідження є характеристика організаційно-правових засад діяльності Національної поліції України щодо захисту та забезпечення прав дитини та наукове обґрунтування пропозицій з питання удосконалення окресленого напрямку її діяльності.

Виклад основного матеріалу. Розпочинаючи безпосереднє висвітлення проблеми, зазначимо, що система нормативно-правових актів, якими регулюються зміст, напрями та методи діяльності Національної поліції України щодо захисту та забезпечення прав дитини, на нашу думку, необхідно аналізувати за трьома складовими.

Передусім це нормативно-правові акти, які є частиною національного законодавства. Тому в основу нормативно-правового забезпечення діяльності органів Національної поліції України щодо захисту та забезпечення прав дитини покладено найперше Конституцію України. Конституція України, норми якої є нормами прямої дії, ставить права людини в центр державної політики, проголошує, що утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Крім того, частина 1 ст. 52 Конституції України передбачає рівність дітей у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним [1].

Наступним основоположним елементом зазначеної системи нормативно-правових актів є Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 року, який визначає охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет, що має важливе значення для гарантування національної безпеки України, ефективності внутрішньої політики держави, і з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист, усебічний розвиток та виховання в сімейному оточенні встановлює основні засади державної політики в цій сфері, що ґрунтуються на дотриманні найкращих інтересів дитини [2].

Крім того, складовими системи національного законодавства в названій сфері є низка Законів України, а саме: «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» від 13 січня

2005 року [3], «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування щодо наставництва» від 8 вересня 2016 року [4], «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку стягнення аліментів» від 17 травня 2017 року [5], «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року [6], «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання» від 3 липня 2018 року [7], «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18 грудня 2018 року [8].

До цього загалу також необхідно додати Указ Президента України «Про Національну стратегію профілактики соціального сирітства на період до 2020 року» від 22 жовтня 2012 року № 609/2012. Зазначена стратегія визначає мету, основні завдання, спрямовані на створення умов для забезпечення належного соціального захисту дітей та сімей, що мають дітей і опинилися в складних життєвих обставинах, утвердження в суспільстві сімейних цінностей, виховання відповідального батьківства [9].

По-друге, необхідною й важливою складовою вдосконалення національної системи нормативно-правового забезпечення захисту та забезпечення прав дитини є імплементація норм міжнародного права. Як наслідок, на сьогодні Україна є учасницею підписання цілої низки міжнародних документів у цій сфері, зокрема 27 лютого 1991 р. Україна ратифікувала Конвенцію ООН «Про права дитини», яка правомірно вважається міжнародною дитячою конституцією [10]. Приєднавшись до вказаної Конвенції ООН, наша держава визначила, що пріоритетність інтересів дітей та значущість молодого покоління є першочерговими.

Надалі Україною було ратифіковано низку міжнародних договорів у сфері сімейного права, розроблених у рамках Ради Європи й Гаазької конференції з міжнародного приватного права, що дозволяють вирішувати практичні питання, які стосуються здійснення прав дітей, регулюють відносини батьків і дітей як матеріальні, так і особисті. Серед них: Конвенція про заборону та негайні дії щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182 Міжнародної організації праці (ратифіковано 5 жовтня 2000 р.); Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії (ратифіковано 3 квітня 2003 р.).

Також у 2006 році було ратифіковано Конвенцію про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей 1980 р.; Європейську конвенцію про здійснення прав дітей 1996 р.; Конвенцію про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей 1996 р.; Конвенцію про контакт з дітьми 2003 р.; Конвенцію про стягнення аліментів за кордоном 1956 р. та Конвенцію про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання 1973 р. У 2008 році ратифіковано Європейську конвенцію про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми 1980 р. У січні 2009 року Верховна Рада України ратифікувала Європейську конвенцію про правовий статус дітей, народжених поза шлюбом 1975 р [11]. У червні 2012 року була ратифікована Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства [12].

По-третє, важливою складовою системи нормативно-правового забезпечення є також відомчі нормативні акти Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС), Національної поліції України, які регулюють зазначений напрямок служби дільничних інспекторів поліції та підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України.

Здійснюючи аналіз системи організаційно-правового забезпечення діяльності Національної поліції України стосовно захисту та забезпечення прав дитини, необхідно також зазначити, що його формування має певне історичне підґрунтя.

Так, негативні соціально-економічні й політичні процеси, які відбувалися в 90-х рр. ХХ ст. на етапі розбудови незалежної держави, призвели до зростання злочинності неповнолітніх. А тому з метою запобігання правопорушенням неповнолітніх 24 січня 1995 року Верховною Радою України було прийнято Закон «Про органи і служби у справах неповнолітніх і спеціальні установи для неповнолітніх» [13]. Цим Законом було передбачено функціонування в системі МВС якісно нової служби – кримінальної міліції у справах неповнолітніх. Відповідно до цього, Кабінет Міністрів України 8 липня 1995 року прийняв Постанову «Про створення кримінальної міліції у справах неповнолітніх» (далі – Постанова) у системі МВС України. Згідно з Постановою, на базі інспекцій у справах дітей Міністерства внутрішніх справ було утворено кримінальну міліцію у справах неповнолітніх та затверджене Положення про кримінальну міліцію у справах неповнолітніх, яке визначало структуру, правові засади діяльності, права та обов'язки новоствореного підрозділу щодо профілактики та боротьби зі злочинністю серед неповнолітніх [14].

Відтак, згідно з цією Постановою, наказом МВС України від 28 серпня 1995 року було створено управління кримінальної міліції у справах неповнолітніх, затверджено його штат. Новостворене управління стало самостійним структурним підрозділом апарату МВС України й увійшло до складу кримінальної міліції. Крім того, з метою регламентації діяльності Управління кримінальної міліції у справах неповнолітніх наказом МВС України від 29 лютого 1996 року було затверджено Положення про Управління кримінальної міліції у справах неповнолітніх МВС України [15].

Нова служба зосередила свою діяльність на заходах профілактики правопорушень і боротьби зі злочинністю серед осіб, які не досягли 18-річного віку, та на захисті неповнолітніх від негативного впливу дорослих.

Згодом наказом МВС України від 09.02.1996 (остання редакція затверджена наказом МВС України від 19.12.2012) була затверджена Інструкція з організації роботи кримінальної міліції у справах дітей, яка визначала організаційно-правові засади діяльності підрозділів кримінальної міліції у справах дітей [16].

У липні 2002 року у зв'язку зі структурними змінами у МВС України було створено Департамент кримінальної міліції у справах неповнолітніх, який своєю чергою став самостійним структурним підрозділом центрального апарату МВС, що входить до блоку кримінальної міліції й має на меті профілактику правопорушень серед осіб, які не досягли 18-річного віку

Після того на виконання постанови Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) від 8 серпня 2007 року № 1015 «Про внесення змін до постанови КМУ від 8 липня 1995 р. № 502» щодо внесення змін до найменування підрозділів кримінальної міліції у справах неповнолітніх наказом МВС України від 09.09.2007 було змінено найменування Департаменту, відділів, відділень, груп кримінальної міліції у справах неповнолітніх МВС, ГУМВС, УМВС, міських, районних управлінь, міськрайлінорганів відповідно на Департамент, відділи, відділення, групи кримінальної міліції у справах дітей цих органів. Цим же наказом сектори кримінальної міліції у справах неповнолітніх ГУМВС, УМВС, міських, районних управлінь, міськрайлінорганів були реорганізовані у відділення, групи кримінальної міліції у справах дітей зазначених органів [17, с. 39].

Наступні організаційно-штатні зміни в цій службі відбулись у вересні 2011 року. Так, відповідно до Положення про Міністерство внутрішніх справ, затвердженого Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 383, та з метою реалізації державної політики у сфері захисту прав і законних інтересів дітей, належної організації профілактичної (попереджувальної) діяльності, усунення дублювання функцій окремих підрозділів МВС до законодавчого та нормативно-правового регулювання питання реорганізації кримінальної міліції у справах дітей (КМСД) було прийнято рішення підрозділи КМСД на місцях у частині профілактики правопорушень серед дітей підпорядкувати заступникам начальників – начальникам міліції громадської безпеки та в частині оперативно-розшукових функцій – заступникам начальників – начальникам кримінальної міліції ГУМВС,

УМВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на залізницях. Забезпечення організаційно-методичних та управлінських функцій підрозділів КМСД у частині профілактики правопорушень серед дітей було покладено на Департамент профілактики правопорушень МВС, а в частині оперативно-розшукових – на Департамент кримінальної міліції МВС [18, с. 173].

У сучасних умовах до служб і підрозділів системи органів Національної поліції, які здійснюють заходи щодо протидії насильству в сім'ї, зокрема й захисту та забезпечення прав дитини, можна зарахувати службу дільничних офіцерів поліції та Управління ювенальної превенції Національної поліції.

Згідно з Інструкцією з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, затвердженою наказом МВС України від 28.07.2017, одним з основних напрямів діяльності дільничного офіцера поліції є вжиття заходів для запобігання вчиненню насильства в сім'ї та його припинення [19].

Утім, основними завданнями Управління ювенальної превенції Національної поліції, відповідно до Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затвердженої наказом МВС України від 19.12.2017 № 1044, є:

- профілактична діяльність, спрямована на запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, ужиття в межах своєї компетенції заходів для їхнього усунення;
- ведення профілактичного обліку дітей, схильних до вчинення правопорушень та проведення з ними заходів індивідуальної профілактики;
- участь у встановленні місцезнаходження дитини в разі її безвісного зникнення чи отриманні даних для цього в межах кримінального провадження, відкритого за фактом її безвісного зникнення;
- ужиття заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, учиненому дітьми та стосовно них, а також жорстокому поводженню з дітьми;
- ужиття заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, у тому числі здійснення поліцейського піклування стосовно неповнолітніх осіб;
- провадження діяльності, пов'язаної із захистом права дитини на здобуття загальної середньої освіти.

Організаційна структура підрозділів ювенальної превенції теж визначена цим нормативним актом МВС України й включає:

- підрозділ ювенальної превенції центрального органу управління поліцією;
- підрозділи ювенальної превенції головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, областях та м. Києві (далі – ГУНП);
- підрозділи ювенальної превенції територіальних (відокремлених) підрозділів ГУНП [20].

Принагідно зазначимо, що подальшому вдосконаленню діяльності підрозділів Національної поліції з питань захисту прав дитини сприяє діяльність робочої групи, створеної МВС України й до складу якої увійшли представники Дитячого Фонду ООН (UNICEF) в Україні, Agriteam Canada, програми Департаменту юстиції США ICITAP, Консультативної місії ЄС, Посольства Великої Британії в Україні, Усеукраїнського громадського центру «Волонтер», вищих закладів освіти МВС. Завдяки такій взаємодії та з метою інтеграції найкращих світових практик у діяльність правоохоронців у 2018 році МВС України підписало Меморандум про взаєморозуміння стосовно впровадження ініціативи зі співробітництва в галузі захисту дітей з UNICEF та Agriteam.

До того ж, у сучасних умовах Управління ювенальної превенції запроваджує низку проектів, направлених на захист дітей. Один з них – методика «зелених кімнат», що полягає в проведенні інтерв'ювання дитини, яка потерпіла або стала свідком злочину, в умовах, що мінімізують та не допускають повторної травматизації психіки дитини [21].

Водночас необхідно зазначити, що підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України разом із вищими закладами освіти системи МВС України беруть активну участь в реалізації низки міжнародних проектів у цій важливій сфері їхньої діяльності.

Так, за сприяння Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) та Всеукраїнського громадського центру «Волонтер» у Національній поліції України реалізовується спільний проект «Розбудова потенціалу поліції для забезпечення прав та найкращих інтересів дитини», який з липня 2017 року впроваджується в Україні. Метою зазначеного проекту є вдосконалення системи навчання поліцейських для ефективного виконання завдань із забезпечення прав дитини.

У цьому контексті позитивним є досвід Донецького юридичного інституту МВС України (далі – ДЮІ МВС України). Так, ДЮІ МВС України за місцем постійної дислокації (м. Кривий Ріг) запроваджено проект «Співпраця поліцейських, громади та курсантів заради безпеки неповнолітніх», метою якого є формування культури безпечної поведінки в дітей та дорослих за допомогою проведення міні-психологічних тренінгових занять із безпеки для дітей. Станом на травень 2019 року курсантами закладу спільно з поліцейськими проведено понад 120 заходів різної специфіки для дітей у м. Кривий Ріг. Діяльність у цьому напрямі буде, поза сумнівом, продовжена.

Крім того, завдяки ініціативі курсантів та підтримці керівництва інституту створено добровільне об'єднання «Спілка 41», яке займається організацією благодійних акцій, спілкування в дружньому колі, перегляду міні-вистав; проведенням тематичних заходів для дітей, спрямованих на інформування підлітків із питань захисту їхніх прав та безпеки. Слід зауважити, що незвична назва благодійної організації обрана не випадково, адже статтю 41 Закону України «Про Національну поліцію» регламентується поліцейський захід – поліцейське піклування, у тому числі відносно дітей. Саме тому ця назва відображає образ поліції, яка піклується про дитину.

Варто зазначити, що сьогодні керівництвом згаданого закладу опрацьовуються проекти з питання створення в м. Кривий Ріг навчального комплексу підготовки поліцейських та в м. Маріуполі ситуаційного центру як спеціалізованих навчальних об'єктів, у яких передбачено обладнання описаних вище «зелених кімнат». До речі, це передбачено й рекомендаціями Керівних принципів ООН, що стосуються правосуддя з питань, пов'язаних з участю дітей-жертв та свідків злочинів. Указані спеціалізовані об'єкти можуть використовуватися як для навчання, так і для потреб територіальних підрозділів Національної поліції.

Висновки. Підсумовуючи, слід відзначити, що діяльність підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України у сфері захисту та забезпечення прав дитини потребує вдосконалення нормативно-правового регулювання та вирішення проблем організаційно-штатного забезпечення. Так, на нашу думку, МВС України необхідно ініціювати та взяти безпосередню участь у розробці комплексного нормативно-правового акта, який би враховував вимоги чинного законодавства, міжнародно-правових документів у сфері забезпечення прав дитини, досвід правозастосовної діяльності органів державної влади та управління, практичних напрацювань підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України в цій сфері. Указаний нормативно-правовий акт має визначити правову основу, завдання, принципи, систему державних органів, що здійснюють захист та забезпечення прав дитини, їхні функції, права та обов'язки в цій сфері, форми й методи діяльності та взаємодії.

Крім того, потребують оптимізації питання внутрішньої організації діяльності підрозділів зазначеної служби в частині критеріїв мінімально допустимої кількості посад поліцейських ювенальної превенції в територіальних підрозділах ГУНП, вирішення питань підготовки в закладах вищої освіти системи МВС України фахівців для підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України.

Список використаних джерел

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14> (дата звернення: 10.06.2019).
3. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13 січня 2005 року № 2342-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15> (дата звернення: 10.06.2019).
4. Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» щодо наставництва : Закон України від 8 вересня 2016 року № 1504-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1504-19> (дата звернення: 11.06.2019).
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку стягнення аліментів : Закон України від 17 травня 2017 року № 2037-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2037-19> (дата звернення: 12.06.2019).
6. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від № 2229-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 12.06.2019).
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання : Закон України від 3 липня 2018 року № 2475-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2018. № 36. Ст. 272.
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькування) : Закон України від 18 грудня 2018 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19> (дата звернення: 12.06.2019).
9. Про Національну стратегію профілактики соціального сирітства на період до 2020 року : Указ Президента України від 22 жовтня 2012 року № 609/2012. URL : <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/609/2012> (дата звернення: 12.06.2019).
10. Про ратифікацію Конвенції про права дитини : постанова Верховної Ради Української РСР від 27 лютого 1991 року № 789-XII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 1991. № 13. Ст. 145.
11. Захист прав дітей в Україні з урахуванням міжнародних договорів з питань сімейного права : Інформація Міністерства юстиції України. URL : https://minjust.gov.ua/m/str_19188 (дата звернення: 12.06.2019).
12. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства : Закон України від 20 червня 2012 року № 4988-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4988-17> (дата звернення: 12.06.2019).
13. Про органи і служби у справах неповнолітніх і спеціальні установи для неповнолітніх : Закон України від 24 січня 1995 року № 20. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 6. Ст. 35.
14. Про створення кримінальної міліції у справах неповнолітніх : постанова Кабінету Міністрів України від 8 липня 1995 року № 502. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/502-95-%D0%BF> (дата звернення: 12.06.2019).
15. Про затвердження Положення про Управління кримінальної міліції у справах неповнолітніх МВС України : наказ МВС України від 29 лютого 1996 року № 129. ДА МВС України ф. 46, оп. 2, спр. 1.4. Т. 4. С. 131–136.
16. Про затвердження Інструкції з організації роботи кримінальної міліції у справах дітей : наказ МВС України від 19.12.2012 № 1176. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-13> (дата звернення: 12.06.2019).
17. Про зміну найменування підрозділів кримінальної міліції у справах неповнолітніх : наказ МВС України від 09.09.2007 № 337. ДА МВС України ф. 46, оп. 2, спр. 1.1. Т. 41. С. 39–42.
18. Про підпорядкування підрозділів кримінальної міліції у справах дітей : наказ МВС України від 14.09.2011 № 672. ДА МВС України ф. 46, оп. 3, спр. 1.1. Т. 38. С. 173–174.
19. Інструкція з організації діяльності дільничних офіцерів поліції. Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17> (дата звернення: 12.06.2019).
20. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18?lang=ru> (дата звернення: 12.06.2019).
21. Тетяна Ковальчук. Поліцейський має бути захисником та другом дитини. URL : <https://mvs.gov.ua/ua/news/16645> (дата звернення: 12.06.2019).

Зозуля Евгений Викторович,
доктор юридических наук, профессор
(Донецкий юридический институт МВД Украины,
г. Кривой Рог)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8114-1133>

ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИЦИИ УКРАИНЫ ПО ЗАЩИТЕ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ ПРАВ ДЕТЕЙ

В статье освещаются вопросы нормативно-правового и организационного обеспечения деятельности подразделений ювенальной превенции Национальной полиции Украины в сфере защиты и обеспечения прав детей. Охарактеризованы составляющие системы национального законодательства в указанной сфере. Осуществлен историко-правовой анализ создания, формирования структуры, определения задач и компетенции подразделений криминальной милиции по делам детей МВД Украины на протяжении 1995–2015 гг. Раскрыта структура, основные задачи, нормативно-правовое обеспечение системы органов Национальной полиции, осуществляющих мероприятия по противодействию насилию в семье, в том числе защите и обеспечению прав детей, а именно службы участковых офицеров полиции и Управления ювенальной превенции Национальной полиции. Охарактеризованы отдельные формы деятельности Управления ювенальной превенции Национальной полиции в реализации национальных и международных проектов, направленных на защиту детей. Сформулированы предложения относительно совершенствования нормативно-правового и организационного обеспечения подразделений ювенальной превенции Национальной полиции Украины.

Ключевые слова: защита и обеспечение прав детей; ювенальная превенция; Национальная полиция; организационно-правовые основы.

Zozulya Evgeniy Viktorovych,
Doctor of Law, Professor
(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8114-1133>

ORGANIZATIONAL AND LEGAL BASES OF ACTIVITY OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE ON PROTECTING AND ENSURING THE RIGHTS OF CHILDREN

The article covers the issues of regulatory and organizational support for the activities of the units of juvenile prevention of the National Police of Ukraine in the field of protection and ensuring the rights of children. It is determined that taking into account the European integration aspirations of Ukraine, the problem of protecting and ensuring the rights of the child is one of the most important, because the attitude towards children, their level of safety and security in the state, the status of their all-round development is one of the indicators of civilization and humanity of society. The components of the system of national legislation in this area are characterized. It is proposed to carry out a characteristic of the regulatory framework according to the three components: regulatory acts as the part of national legislation; the second important component of improving the national system of legal protection and protection of the rights of children is the implementation of international law; thirdly, departmental regulatory acts of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the National Police of Ukraine regulating this direction of the service of district police inspectors and units of juvenile prevention of the National Police of Ukraine are the important components of the regulatory support system. It is carried out the historical and legal analysis of the creation, formation of the structure, definition of tasks and competence of the criminal police units for children of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine during 1995-2015. It is revealed the structure, main tasks, regulatory support of the system of the National Police bodies that take measures to counter domestic violence, including the protection and promotion of children's rights, namely the service of district police officers and the Directorate of Juvenile Prevention of the National Police. It is characterized the separate forms of activities of the Office of Juvenile Prevention of the National Police in the implementation of national and international projects aimed at protecting children. It is formulated a number of proposals aimed at improving the regulatory and organizational support for the juvenile prevention units of the National Police of Ukraine.

Key words: protection and ensuring the rights of children; juvenile prevention; the National Police; legal and organizational framework.

Надійшла до редколегії 15.06.2019